

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:
в Австрії:
на пів рік 20 кор.
на рік 40 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.

За границею:

на пів рік: зі щоденною
всилкою 7 доларів, або 12
рублів; з висилкою двічі
в тиждень 5½ доларів, або 10
рублів; з висилкою по субо-
ти 4½ доларів, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шапкевича

Входить у Львів по днях крім неділь руских святах о 5½ год. по полудні.
Редакція, адміністрація експедиція «Руслана» при ул. Осолітських ч. II (партер) (фронт від ул. уТхої). Експедиція місцеві в Агенції Соколовського і насажі Гавманя.
Рукописи звертає силі на попереднє застереження.
Рекламні неопечатані вільні від порта. — Огольшені звичайні приймаються по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надіславім» 40 іч від стрічки. Подяки і приватні донесення по 30 сот. від стрічки.

Найновіші змагання д-ра Крамаржа.

(X) Нераз уже писали ми про нещасливу руку д-ра Крамаржа в політичних змаганнях, котрими він довів молодоческе сторонництво до занепаду і безсилности. Пригадуємо також на широкі розміри спільно з нашими москвичами розпочату перед півтора роком новославянську політику і єго паломництва до Петербурга і до Варшави. Коли єго політичне судно на быстрых хвилях політичного віру загрожене затопленям, тоді д-р Крамарж чим скорше оглядає ся, щоби призначити до берега і опинити ся на суходути. Так було з ним, коли при соймових виборах майже провалив ся, так само і тепер, коли довів чеську справу до безвихідного положення. Як вже сказано, перед півтора роком бажав ратувати ся на судні новославизму, а коли розбило ся і єму повело ся щасливо вискочити на берег, пускає ся знов на бистрину політичну з флянгою лібералізму, щоби там способом втихомирити невдоволені чеські круги політичні, але за одним заходом підготовити наближення до німецьких лібералів.

Однак за що прийняв ся д-р Крамарж, всюди скінчило ся невдачею. Новославизм зовсім абанкрутовав і ми вже наводили тверезі голоси чеські, з яким огірченням они про новославизм висловлюють ся, дораджуючи покладати ся на власні сили. Такий сам успіх неперечно осях, не д-р Крамарж своїм виповідженням війни «клерикалізмови» і «феудалізмови», відгріваючи давно вже зужитий бовний оклик: «клерикалізм се наш ворог».

Недавно на зборах студентских, де зісрало ся аж 51 молодоческих студентів, котрі мають бути приростом занепадаючого молодоческого сторонництва, проголосив д-р Крамарж бовний оклик, що тепер тре-

ба розпочати боротьбу з клерикалізмом а в кілька днів після того повторив те саме на робітничім вічу. Цікаво було ви дізнати ся, як д-р Крамарж буде перебудити в практиці сю нову тактику, бо доси в краєвім виділі засідають молодоческі товариші д-ра Крамаржа побіч феудальних великих власників, котрі є також «клерикалами», а молодоческі члени надзорчої ради промислового банку також не виповіли приязни «клерикальному» президентови. Д-р Крамарж засідає також у Відні в Славянській Єдноті разом з «клерикальними» Чехами і Словінцями і там обстає за солідарностию і єдностию. Видно отже, що не такі то страшні ті «клерикали», що они таки на щось потрібні д-рови Крамаржови, скоро з ними разом засідає, але очевидно таким, на жаль популярним окликом боротьби з клерикалами намагає ся д-р Крамарж видобути з невідрадного і невигідного положення, в яке попав він наслідком неврастенічних поривів, які він називає і уважає політикою.

Однак і ті на око популярні оклики вже не виратують д-ра Крамаржа, бо за ним в Чехах крім горстки прислужників і денникарських письменників не піде ніхто, хоч ще деколи поведе ся єму своїм красномовством на якимсь молодоческім вічу осягнути хвилиний успіх. Але широкі політичні круги чеські оцінюють уже тверезо безплідні політичні змагання честилубивого провідиря і доходять до того сумного переконання, що ніхто з Німців не нашкодив стільки чеській справі, як провідник «обновленої» молодоческої партії, котрий тепер починає знов покладати з німецькими лібералами, щоби розпочати боротьбу з «клерикалами» і «феудалами».

Пригадуємо тут, яке поважне і впливове становище займав свого часу Славянський Союз, в котрім засідали побіч христ. сусп. Словінців і Хорватів також

чесько-католицькі народові і Русини. І в новім парламенті спершу Слав. Союз займав був велими поважне і впливове становище. Але з того часу, як з Слав. Союзом молодочехи і хліборобники заходами д-ра Крамаржа утворили Славянську Єдноту, почала ся нещаслива блуканина політична, яка завела Славянську Єдноту в безвихідне становище, привелолила перекидатися від одної ухвали до другої і тим підкопувати своє значення і повагу посеред парламентарних сторонництв і перед правительством. Як довго Слав. Союз вступав без д-ра Крамаржа і не мав славянської офіційської змагання в єго розуміню слова (значить москвофіль) так довго могли і Русини бути членами Слав. Союзу, а з того часу, як д-р Крамарж розвинув прапор Славянської Єдноти з окликом новославизму, не допускає він до злуки укр. руского клубу з Єднотою, але зате засіли там наші галицькі москвичі, з котрими д-р Крамарж возив ся по Петербурзі, Москві і Варшаві. І все те не допоможе єму виплисти щасливо на берег.

О. Йосиф Кобилянський.

З хагогу зізгу українських академиків до розваги всім прихильникам вільної школи і противникам теологічного факультету.

Єсть війна в світі, головна і найважливіша війна, котра все була, єсть і буде на землі до кінця роду людского — а тая єсть: війна віри і невірства.

І в предметі школи і теології не може бути инакше. Ті, котрі стоять по стороні віри, хотять науки релігії у всіх школах і факультету на університетах передовсім теологічного; а ті, котрі ворогують проти віри і старають ся її зни-

О. Віктор Катрайн.

Віг атеїзму — до анархізму.

Поучний образок з університетского життя теперішности.

Переложив о. І. Плавюк.

(Дальше).

На иншім місци каже: Понятє Бога затирає ся все чимраз більше з наукового способу думаня, оно без сумніву на те призначенє, щоби із старого вісєтництва о причинности свїта виникло повільно, але певно¹⁾. Думаю, що більше не треба²⁾ доказів, що Jodl не лише не був християнином, але і явним богохульником.

В Липску ходив я на виклади професора В. Wundt-а, котрого многі уважають найбільшим німецьким філософом, котрий впрочім має найбільше поважанє. Що Wundt думає про християнство, можемо зміркувати з слідуячого реченя: «Стала моральна вартість християнства не полягає на штучних творах гадок богословської бистроумности століть (себто в догматиці), лише на простій, кожній часті приступній науці Ісуса і людській часті новозавітної історії, коли відкинемо мітологічні додатки часів жадібних чудес.

Бо в однім не треба вже себе більше обманювати: та віра, що робить Богом основателя людської релігії і через то єго позбавляє суспільно-морального значіння, віра в Тройцю і чуда стратила нині свою могутність і у тих, що з переконання звуть ще себе християнами. Втратила також і число тих, що зовсім відчужили ся від системи догматичного переданя і се розширило ся в тій мірі на всїх стани і круги, бо загальним стало переконанє, що та система стоїть в суперечности з всіма иншими частями нашого духовного образования³⁾».

Ну і маєш! Се певно мені признаєш, коли відкине ся віру в Тройцю, віру в божество Христа, віру в чуда Христа, а заразом у воскресєнє і вознесєнє Христа, а до того долучить ся цілу догматику віків, то що тоді лишить ся доброго у християнстві?

Той сам Wundt учить також, що людська душа не є поєдинчим, самостійним єством, лише «сумою наших внутрішних чувств». Через се природно повалив личну безсмертність. Ну, а як мимо того повстала віра в індивідуальну безсмертність? З гадки, що мусять духовні розвитки виходити поза всяку границю, а не з якої то «спекуляції о єстві душі», і се єсть також ся гадка, що «дала зміст ідеї безсмертності, єї правдивим сумнівам і суперечностям». Але коли чоловік волисть споглядати на річи не

sub specie aeternitatis, але sub specie individualitatis, то перемінює він се пересвїдченє о незагинаючій силі духового розвитку у віру в невмиручости своєї індивідуальної свідомости, разом з цілим єї змістом, як лише він міг собі її утворити серед особливих обставин теперішнього зміслового життя. Коли психологія вказує, що повстане наших зміслових спостереженє, як також відновляючих ся образів єсть залежне від функцій наших зміслових і рухомих органів, нашої нервової системи, а через се є звязанє з дізнаннями нашого цілого живого тіла, то мусять їй видати ся дальша тривкість в розуміню єї зміслової свідомости не злучимою з подїями психологічного досвїду. Певно, що треба дійсно сумнівати ся, чи така дальша тривкість єсть єтвично пожадана, або що більше, чи сповненє такого бажаня, коли оно взагалі можливе, не було би невинносим допустом. Але коли ми поминемо сю мітологічну бувальщину у формованя ідеї безсмертності і вернемо до правдиво психологічної підстави, то проти того тим менше може зробити закид емпірична психологія бо сам індивідуальний духовний розвиток єсть частию загального духового розвитку, що сам по за се виходить⁴⁾.

Після Wundt а не можемо знати о Бозі

щити, домагають ся виключення релігії зо всіх шкіл і усунення факультету теологічного.

О якуж то річ ходить в вірі? — Ходить дійсно о річ дуже велику, річ найбільшу, і так велику, що більшої від неї навіть і погадати не можна; а іменно о відповідь на сі питання:

А) Чи єсть Бог, від сьвіта розличний і безконечно виспий, сотворитель сьвіта? і

Б) Чи віра християнська єсть єдиною від Бога обявленою вірою, і католицка Церков єдиною правдивою Церквою Христовою?

А питання сі не є лише теоретичні, але із віри природної в Бога а особливо із віри христ. слідує, що ми не живемо без діли на землі і зі смертю тіла не кінчить ся наше житє, але будемо служити Богу після закона природного в совісти нашій і закона христ., то будемо учасниками житя Божого на віки в небі, колиж не схочемо Богу служити, то підемо на вічну муку в пеклі.

Ходить тут отже о Бога, нашого і сьвіта Сотворителя і найвисшого Пана, і о ділу вічність в небі або в пеклі для кожного з нас: отже дійсно о річи найбільші і такі великі, що нічо більшого навіть погадати не можна. О такі річи не дбати, добровільно в сумніві липати ся і без Бога жити: то не є ніякою „наукою“ але безконечним безумієм, і не є річию розумно-людською, але безрозумно-звірячою, так як звіри живють без мисли о Бозі і вічності. То відносять ся до добровільного сумніву і безмисельного в тій річи житя; а віра в єствоване Бога, неба і пекла утверджує, а рішуче невірство всьо то заперечує.

Але по чийй стороні правда і добро? — Правда і добро є рішучо по стороні віри, і скажемо тут близше що до правди віри.

Зовсім мильним є твердження, якобы невірство приходило з науки: правдива наука є по стороні віри, а по стороні невірства хиба лише наука цілком мильна або і жадна.

Але коли так є, то як се діє ся, що так много людей, а межі ними і учених, стоять по стороні невірства? — На то треба відповісти, що невірство може походити із двоякої причини: або із блуду розуму, або із неправої волі. А неправа воля є тоді, коли чоловік в тих найвисших питаннях віри не має тої волі, щоби пізнати саму лише правду і їй піддати ся; але вже наперед не хоче Бога мати над собою (або прямо з гордості, що є найгірше, або для гріхів, котрих не хоче покинути), а особливо не хоче піддати ся тій власти церковній, котру Г. Бог в християнстві установив*). І коли хто вже наперед таку волю має, то єму жадні докази віри, хоть як великі і рішучі, не допоможуть, бо він або

не схоче дивити ся на них або не схоче їх узнати**).

(Дальше буде).

*) А преці чоловік, хоть і як був би учений, не повинен підданє установленій власти мати собі за щось злого і за якусь нечесть. Преці коли пр. я є членом якоїсь громади на селі, котрої віт є чоловіком необразованим, то хоть бим як був учений, то також я повинен єго в річах до него належних слухати і не повинен того собі ніяк мати за якусь нечесть. Так само повинні і найбільші учені всякого урядника, хоть нераз слабо образованого і зовсім неученого слухати в річах до него належних. — Найтяжший обовязок в вірі христ. єсть, що ми повинні гріхів своїх смертних сповідати ся хоть раз в рік перед сьвященником. Але і то 1) зовсім не є річею так тяжкою, коли зважить ся, що можемо в якій будь місцевости і перед яким небудь сьвященником, котрий нас зовсім не знає, сповідати ся: а особливо 2) повинні ми собі то за найбільшу ласку мати, коли тим способом маємо запевне відпущенє тих гріхів наших. Колиж не поповнили ми жадного смертного гріха, то і нема конечного обовязку сповідати ся.

**) Що у чоловіка не розум рішає, але воля, на то дамо примір, котрий легко приключити ся може в житю: А. і Б. процесують ся о поле, і докази А. є так сильні а докази Б. так слабкі, що кождий неінтересований відразу видить, що А. має слушність а Б. ні. Але чи Б. то видить? Зовсім ні. у него докази А. неважні а єго важні; а чому так? Не з причини розуму, котрий у него так добрий є як у кожного другого чоловіка; але з причини волі, бо він не шукає в тій річи самої лише правди і справедливости, але вже наперед хоче рішучо, щоби докази А. були неважні а єго важні. Розум рішає тоді, коли чоловік правди шукає (та і тоді може розум наш слабкий зблудити, але блуд той єсть безвинний). Але коли чоловік вже наперед рішучо хоче то, що в самій річи є неправдою, (а хоче для того, бо оно підлецує єго пристрастям або гордості), то воля рішає, і чоловік тоді добровільно заслїплює себе: на рішучі докази правди не хоче дивити ся або, хоть би і дав ся, то не хоче важности їх узнати, а насупротив сподобає собі, щоби дивити ся на неважні, а в кождім разі нерішучі річи, котрі проти правди промовляють і лише їм важність приписує; точно так, як в повисшій примірі Б. не узнає важности рішучих доказів А., а свої неважні і в кождім разі нерішучі докази за важні має. Впрочім в тім примірі не можна ще Б. о тяжкий гріх обвиняти, коли лише їм важність піддати ся вирокови судовому; але дуже тяжкий гріх єсть, коли хто так поступає в питаню віри і не має тої волі, щоби саму лиш правду пізнати і туюж приймати.

Огляд часописий.

(Погляди руских радикалів і соціал-демократів на діяльність укр.-русских послів в держ. радї. Як „Гром. Голос“ уявляє собі тактику політичну укр.-рус. клубу, а як оцінює єго політику „Земля і Воля“?).

„Громадский Голос“ невдоволеній тактикою укр.-русского клубу і пише про єго діяльність в теперішній сесії замітку, котрій не можна зовсім відказати деякого оправданя. Ось що там сказано в ч. 49.:

„Коли послідний номер „Громадского Голосу“ вже був майже надрукований, прийшла з Відня телеграма, що українські послы поставили ділу купу наглих ввесень і розпочали рішучу обструкцію. Ми були врадували ся, але радість показалась передчасною. Бо на другий день прийшла инша телеграма (сам разом правдива), з котрої ми довідались, що українські послы поставили нагле ввєсенє, але тільки одно-одніське. І то не про рускі справи, а — не сьмійте ся! — про отроєнє одного німецкого офіцира у Відні, так, як би не було тисячий наших справ і кривд, котрі треба й можна вивести перед парламентом!“

Відтак обговоривши промови послів д-ра Костя і Евг. Левицких і д-ра Дністрянського в розправі над наглами ввєсенєми про школи для народних меншостей, пише „Громадский Голос“:

„Як сказано, се речі важні, але кінець нарад був зовсім не цікавий. Прийшло до згоди між послами всіх народів і правительством. Обструкціоністи (отже і рускі послы) взяли назад свої нагли ввєсенє про національні справи, а за се решта парламенту згодилась з ними вибрати комісію з 52 членів, котра має осібно радити над національними справами та через 3 місяці повідомити парламент про те, що ввєсенє дала.“

„Яка буде користь з тої комісії і її нарад, можна знати з сього, що коло польське, котре заявило, що не позволить на віяку зміну на користь руского народу в Галичині, також голосувало за тою комісією. А голосувало тому, бо знало, що та комісія лишить все по старому.“

„Рускі послы мабуть думали, що від тої комісії бог-зна що дістануть, бо взяли назад свої два нагли ввєсенє, а на їх місце поставили тільки одно і то сьмішне ввєсенє про отроєнє одного офіцира. Значить, рускі послы обструкції таки не ведуть.“

Отже — „Гром. Голос“ бачить одиноке спасєнє для руского народу в обструкції руских послів і в статі „Чого хочемо від руских послів?“

нічого певного. Вправді приневольє нас розум „узнати послідну, одиничну причину, по она в собі лишав ся зовсім незнаною“⁵⁾. Ідея послідної причини сьвіта єсть „з огляду на свій зміст що найменше не опредїлима“⁶⁾. Мимо того знає Wundt дещо о тім сказати. „Причину сьвіта неможна зовсім уважати відлученою від змісту сьвіта. Їй можна протиявляти сій причині сьвіта, яко принцип всего розвитку сьвітів, але ніколи не можна прийняти її яко щось внїшнього сего розвитку. Як всюди причина в наслідку єсть через то діяльна, що она входить в наслідок, так і ідея Бога можна лише тоді переувести, коли Бога уважати яко волю сьвіта, а розвиток сьвіта яко розвиток Божої волі і діланя. Се єсть правда Лессінгових слів: що можна виобразити собі Бога поза сьвітом, але ніколи сьвіт поза Богом“.

Бог, в якого Вунд вірить, не є Богом християн, лиш богом пантеїстів.

Можу ще покликати ся на Мінстер на доказ, що на філософічних факультетах инших німецких університетів діє ся так само, як тут в Берліні.

Ультрамонтани чваняють ся, що стоять на давнім становищу віри, а в дійсности є кількох клерикальних професорів, що держать ся кріпко середновічности. — Але і там починає крушити ся.

Академія в Мінстері уходить все ще яко

головне огнище старого обскурантизму. Але як і туди поволи вдирає ся сьвітло новітної культури, доказує професор Гедєон Шпікер, котрого викладів я нераз слухав підчас двомісячного побуту. Він приносить честь своему іменю, бо він є правдивим Гедєоном в борбі проти всіх вірних.

На доказ кілька місць:

„Не сьвятий, але вільний дух веде нас до всеї правди, вірний, слїдячий, критичний, дух свободний від всяких пересудів і пристрастий, що побідно і успішно підняв ся великого діла переміни і перевороту і єго продовжує“⁹⁾. Він ввєвняє, ще то є „небесним самолюбовством“, що учить Євангелиє.

В иншій ділі каже Шпікер про Лессінга: Слушно називано єго Лютром просьвіти, бо він зробив другий великий крок до реформації; коли Лютер зірвав з церквою і переданєм, то він увільнив нас від ще більше невиносимого ярма біблії і буквальної віри, оба великі авторитети — біблія і Церква, — мусїли бути заступлені чимсь загальним і позитивним. А се могло лиш стати ся через те, що місце біблії і натхненя заняв розум а місце переданя і релігії заняла історія і філософія¹⁰⁾. Він сподївав ся, що німецкий нарід знайде вкінці на стілько відваги, щоби „з овсім зірвати з двотисячлїтним переданєм і на основі розуму і досьвіду розвине новий погляд на сьвіт“. А однак після Шпікера повинна релігія удержати ся, лише в иншій виді. Релігією будучини буде „індивідуа-

лістичний пантеїзм“ або монїзм. На иншій місци питає ся: „Чи Гомера підземелє а християнське небо є чимсь меншим як плодом фантазії, як ходженєм по царстві монаді?“¹¹⁾ Лессінг заперечує вічність невольних кар. До сего додає Шпікер: „Се поясненє є певно дуже яснє і дуже розумнє, хоть і не є біблійне, ні католицке“¹¹⁾.

„Чи душа є поєднанча, чи зложена, чи сьвіт сотворений, чи від віків, чи Бог чистий дух, чи ідентичність духа і матерії, чи виспий понад оба повятя, се після історичного сьвідочтва філософії не є так певним“. Се проблеми, що на разі ожидають розвязки.

(Дальше буде.)

1) Jodl: Geschichte d. Ethik 608. зам. 36.
2) Wundt: Ethik ст. 662.
3) Wundt: Vorlesungen über die Tier und Menschen seele (2 Aufl. 479).
4) Wundt: System der Philosophie с. 403.
5) Ibid 438.
6) Wundt, ibid 403.
7) Spicker: Die Philosophie des Grafen von Shaftesburg 1872.
8) Spicker: Lessings Weltanschauung. Vorwort.
9) Ibid. 367.
10) Ibid. 362.

дораджує, щоби они робили безнастанну обструкцію.

„Так повинно бути — пише „Гром. Голос“ — не тиждень, не місяць, не рік, а роки цілі, десятки років, поки цісар із своїм австрійським правительством не переконали ся, що з польського панованя над руским народом в Галичині виходить не тільки велика кривда Русинам, а також велика шкода цілій державі. Тоді мусілаб прийти зміна“.

Здав ся, що „Гром. Голос“ нічого не чув, які успіхи осягнули Чехи, котрі всеж таки вміли ліпше провадити обструкцію, як би її потрафили рускі послы?!

На різкі слова правди на адресу укр.-руского клубу а особливо посла Будзиновского здобула ся „Земля і Воля“. Згадавши про єднанє в москвофілами а відтак їх виступленє з клубу, відтак про виступленє буков. руских послів і про виключенє Трильовского, переходить „Земля і Воля“ до виступленя пос. Будзиновского і єго новий подвиг.

Колиб ми в десятеро лагіднійше оцінили відомий подвиг п. Будзиновского, тодіб нац. демокр. часописи накинули ся на нас мокрим рядном, що підкопуємо повагу укр.-руского клубу. А тимчасом видала суд „Земля і Воля“, котра так близька що до змагань з редакторами народно-демокр. часописий. Годять ся тому подати головну частину сеї статі, в котрій ось що сказано:

„На засіданю парламенту 29. жовтня забрав голос речник українського клубу п. В. Будзиновский і за пів години був в стані таке набалакати, що аж Ширший Народний Комітет публично мусів оголосити резолюцію, що висказує п. Будзиновскому нагану за його послідний виступ у парламенті.“

„Посол Будзиновский сказав, що наколи державні ліси й домени в Галичині перейдуть на власність краю, се є на власність польських панів, то они будуть в короткій дорозі спалити.“

„Так скоро і так рішучо спрятав ся пос. Будзиновский з гидрою розширення автономії Галичини.“

„Та чи се не усуне ся з дневного порядку, як п. Будзиновский стане в парламенті і скаже „Ми вас спалимо!““

„Такі погрози, кидані в воздух, викликають лише страшні переслідуваня українських хлопів. Скільки то хлопів терпіло переслідуваня за належанє до „Січий“, бо пани вказували, що січовики будуть підпалювати! Скільки то є арештовань свідомих наших людей під закладом розбоїв і підпалів! На примір у Дрогобиччині була недавно ціла нагінка на січовиків, яким закидали підпали і розбої“

„І коли власне треба хлопів боронити перед тими лайдацькими закидами, тоді став оборонець народу, посол до парламенту і кличе: „Ми будемо ліси палити!““

„Така промова Будзиновского для членів кола польского то золота річ. Бо члени кола польского стають тоді перед світом і кличуть: Дивіть, панове, ті Українці публично хвалять ся, що нас попідпалюють. А щож доперва они роблять з нами!“

„І так підносячи перед Европою плач, арештують наших селян, шпирять терор і сьміють ся в кулак, що самі українські послы дають їм легкий триумф. Наші вороги занадто добре знають нас, зивадо они сильні, щоби ті погрози кидані в парламентарної трибуни, могли їх налякати. Вже той, що вічно грозить підпалами і мордованєм, дає свідокство своєї слабости і дає запоруку, що ніхто не сповнить сеї погрози.“

„Та можна би простити п. Будзиновскому, як би він раз лише так „підпалював“. А він „підпалює“ все, вже від десятиох років, — а досі ще нічо не горіло. Не велика то штука нагрозити багато під охороною ветикальности — і ходити собі по улцях Відня. Та головна річ: відвічальність перед собою, відвічальність перед народом за такі слова, за ті погрози, кидані на вітер, для забави! П. Будзиновский імунізував брошури, в яких писав, що земля Мазурам стане горячою. Тим своїм писанєм зробив Мазурам у Східній Галичині землю горячою, але скріпив лиш у Східній Галичині становиско Гломбінського. За

далеко треба би зайти, як би подавати деякі уступи з єго промов. Наведемо лише деякі:

„Дня 22. мая 1908 р. сказав він у парламенті: „Найдуть ся наслідники тих, що пострілили правительственного комісара Слонецкого, що вже багато хрувям поломили кости, які одного віта, — я не зраджу котрого, — який був орудієм старости, вбили, які неправно вибраного посла Теодоровича і Богдановича підпалили, які — далі не буду висловлювати“.

„Питаємо ся, чи таку промову може виголощувати чоловік із здоровими глудами? і чи не легка була тоді побіда Стапінського, як він зачав слово за словом повторювати промову п. Будзиновского?“

„На тім самім засіданю сказав п. Будзиновский: „Як прийде до війни, то остерігаю, нехай Австрія не дає ані одному українському жовнірови оружя до руки, бо тоді прийде до готового обрахунку! В протягу 24 годин будуть Україні готові з протиконституційними здобутками Поляків“.

„Так говорив п. Будзиновский 22. мая 1908 року, а ще того самого року Австрія уброяла наших хлопів і почала їх гнати до Босві; а чи стало ся таке, як п. Будзиновский віщував? Погрози п. Будзиновского — се киванє пальцем у чоботі.“

„Свою славу промову скінчав п. Будзиновский такою погрозою, зверненою до вірла, що висить у парламенті: „Ти паскудна птахо! Як я тебе дістану до рук, то видру тобі піре, повиломлюю тобі кіхті“.

„Такі й тим подібні погрози, такі промови є добрі, щоби страшити ними непослушні діти, але для зрілого політика, для посла наносять они лише сором і спричинюють відразу. Бо нікому нині не вмовить ся, що ми такі сильні, що можемо сейчас ті погрози п. Будзиновского виповнити. Кождий прецінь розуміє, як сильна поки що є організація держави з її карабінами, арматами, жандармами, судиями, криміналами.“

„Посол, що такі погрози кидає на вітер, осьмішує не лише себе, але свій нарід, падає своєму народови пятно кровожадної бестії.“

„І в Відні ніхто не бере на серію п. Будзиновского. Кождий лише чудує ся, як він може бути речником українського клубу.“

„Послідня ухвала Ширшого Комітету буде наукою для п. Будзиновского, одначе все таки лишить ся та пляма, що український клуб має між собою таких незрілих політиків“.

Чи ж клуб не повинен також щось рішучо зробити, наколи хоче, щоби єго повага зовсім не упала?!

Політичний огляд

Заграниця

Виповненю условій миру в Портсмет стоить дещо на перепоні. Як звісно, відступлено тоді полудневу часть східно-хінської залізницї до Кванчандзі Японії з всіми правами в полудневій області вивласненя. На жаль годі нині сказати, чи Росія має ще які права до північної часті залізницї, бо міністер заграничних справ окружає ся зглядом сего великою тайною. Міліони виложено на сю залізницю, але гроші потонули в глибоких кишнях чиновників, чого доказом новий процес, який має бути переведений проти заряду владивостоцької пристани.

Є се отже незвичайно важною обставиною з огляду на удержанє мира, щоби вияснено вкінці правне становище Росії зглядом північної області вивласненя сеї залізницї. Треба собі пригадати, що остаточною причиною останньої війни з Японією були торговельні відносини. А тепер може се знов повторити ся. В північній області приходить вічно до непорозумінь, чого нема в області, яка належить до Японії. А дїє ся се тому, що Японія не робить тут державної тайни зі своїх правних відносин. Другою причиною є те, що економічні інтереси не находять ся тут в руках кількох приватних підприємців, а ведуть їх правительственні органи. Давнійше властителем майже всіх акцій російско-хінського банку, який витворив був з східно-хінської залізницї державне підприємство, було російське правительство. Нині в руках правительства є лише дуже незначна частина акцій, а банк є приватною власністю.

Через те не змінили ся одначе відносини банку до східно-хінської залізницї. Залізниця віддавала услуги економічним і промислово-

торговельним інтересам лише остілько, оскільки се відповідало плянам російско-хінського банку і дрібної фінансової кліки. Се відбило ся поражачо на відносинах в російській області, бо підчас коли для неї вимагає ся все нових грошевих вкладів, то японська область дає сама з себе незвичайні доходи.

Не треба забувати, що в області на схід від Харбіна відграють ролю не лише економічні але й політичні згляди, що розширивши у східній Азії свої економічні впливи, забажає Японія розширити також і політичні. Японці вміють працювати і вимагають признаня для своєї праці, а хто їм єго відмвляє, сей є їх ворогом. Тому великою є вельми небезпека, яка грозить Росії у східній Азії через єї нездарність і перекупство. Японці видобули в короткім часі незвичайно великі жерела доходу з полудневого Сахалину і з пол. області схід.-азійської залізницї. Моглаб Росія навчити ся з сего дечого. Але як не хоче, то готова тяжко відкокувати за се.

Японія задумує розширити торговельний і особовий рух на ріках Сундарі, Аргуні і Амурі. З хінської і японської сторони твердять, що згода в Портсмет не стоить на перепоні тим економічним плянам, які безперечно стоять в звязі з політичними плянами. Росія вельми побоює ся сего спільного поступованя Японії і Хін. І так доносять в Харбіна, що Хінам віддано цивільний заряд в обводі пол.-манжурскої залізницї, за що Японія має дістати на власність півостров Ляотонг враз з портом Артура. Ся вість ще не стверджена, в кождім разі певне се, що Японія і Хіни упорядковують взаїмно свої відносини, не дозволяючи Росії мішати ся до них. Жовта небезпека грозить вельми поважно Росії. Вельми характеристичним є се, що Японія ховає ся все позірно, готова навіть до концесії для Росії, а тимчасом трудности роблять Хіни, які впрост безінтересовно відграють в руках Японії ролю бездушного манекіна.

Просимо вігхобити передплату.

Новинки

— Календар. В четвер: руско-кат.: Аліпа; римо-кат.: Леонадія — В пятницу: руско-кат.: Якова; римо-кат.: Пр. Д. М. Льорет.

— Епископ для угорских Русинів в Америці. „Діло“ дізнає ся — як пише — з компетентного жерела, що римска курия іменовала скремого епископа для американских Русинів, що походять з Угорщини. Епископом став один священник із уряшівської єпархії. Тим способом задоволено домаганя угорских Русинів, котрі не хотіли признавати епископа Ортаньського як Галичина та вели безнастанно проти него пожалувана гідну боротьбу, послугуючи ся при тім москвофільско-православними інтригантами. З хвилею іменованя окремого епископа для угорских переселенців, надїємо ся, устануть між американскими Русинами церковні ворогованя, а се залежати буде в великій мірі від особистого такту нового владки, від того, о скільки він зуміє станути на щиро народнім становищі та не дасть себе захопити в сїти москвофільских інтригантів, котрі раді би завести наш нарід під російско-православну кормигу.

— Почесний дар „Просвіти“. Нинішнього дня 8. грудня, яко в 41. роковини „Просвіти“ збирають по всій галицькій Руси складки на се Товариство. В тій цілі окремий комітет розвів широку агітацію по містах і сєлах. Складки збирають ся на листи, які можна набувати в канцелярії „Просвіти“ у Львові. Намісництво уділило дозволу на ті складки.

З нагоди тих роковин відбуде ся нині о 8. год. вечером в „Народній Гостиниці“ святочний вечер, на який мають вступ члени (з родинами) всіх укр.-руских товариств.

— У міністра торговлі д-ра Вайскірхнера, який приїхав до Черновець з нагоди посвяченя нового будинку тамошньої промислово-торгової палати, явила ся второк депутация укр. поступової партії (посол Н. Василько, заст. марш. краєвого др. Смаль-Стоцький, о. проф. Семака і уч. Іваніцький). Провідник депутаций, пос. Василько, промовив до міністра ось як: „Ваша Ексцеленце! Высокоповажаний Пане Міністер! Українско-руский нарід в Австрії все визначав ся вірністю для династії і тяготів до сеї держави. Особливі політичні відносини в сїм краю склались так, що Русини мають тут довіре і до радників корони. Вже се само вистарчало би, аби як найширїше привитати Вашу Ексцеленцію, як члена теперішнього правительства. Однак і сама особа Вашої Ексцеленції викликає у нас радість в тій хвилі і приневолює нас висказати Вашій Ексцеленції в імені буковинских Русинів ваші симпатії і наше поважанє. Ваша Ексцеленція ще як президент палати послів все виявляли свою прихильність для нашого народу“

і тому здобули собі наше довіре. Сей щирий привіт кінчу бажанем і просьбою, аби Ваша Ексцеленція і далі могли бути все прихильні для нашого народу. — Міністер Вайскірхвер зазначив в своїй відповіді витревалість і працьовитість Русинів, ізза чого вони вже небавом мусять прийти в посідане всіх тих культурних і економічних здобутків, які запевнять їм відповідне місце в державі. — Авдієнція покінчила ся свобідною розмовою міністра з ившими членами депутації і щирою подякою міністра за попитанє.

§ 19. прас. закона. Slowo polskie помістило недавно допис в Коломиї, в якій анонімний автор поробив ріжні несправедливі заміти львівському адвокату Тадеви Соловієви, яких він мав допустити ся при парцеляції Слобідки лісної. Др. Соловій вислав Slow-y polsk-ому спростованє на основі § 19. прас. зак., якого оно однак не хотіло помістити. Тоді др. Соловій зарскаржив одвічального редактора Sl. p. n. Зембіцкокого, а позавчєра відбула ся судова розправа в III. секції у Львові. Судия по переслуханю обох сторін засудив п. Зембіцкокого на 50 К гривни і на поміщенє спростованя д-ра Соловія в найближшій числі Slow-a polsk-ого під загрозою замкнєня видавництва.

Загальні збори середміської читальні „Просвіти“ у Львові відбули ся в неділю 5-го грудня. До нового виділу ввійшли: О. рада. Евген Гузар голова, Микола Курцеба заст. гол., Петро Гладій бібліотекар, Омелян Бараник секретар, Стефан Лужняк касиєр, Мартиа Голубічна і Теодор Бучма.

Увільне божевільного. Перед судом присяжних в Самборі мала відбути ся розправа проти Яна Урбанського, листоноса з Сянок, який замордував був тамошного почтмайстра Тадея Мадейского в цілях грабежи. Однак львівські лікарі-психіатри ствердили, що Урбанський є божевільним, тому самбірська прокуратория заставила проти него дальше слідство, а Урбанського... випущено на свободу.

Злочин в поїзді. З Дебречина доносять: В поїзді, що їхав оноді з Дебречина до Будапешту, стала ся страшна подія. В III класі їхали робітники, з яких три не мали білетів. Коли кондуктор жадав білетів і грозив денесенем начальникови найближшої стації, робітники вхопили єго і викинули на шини. Кондуктора найдепо в безнадійнім стані, а диких робітників арештовано.

Кирилиця заборонена. Шкільні власти в Хорватії заборонили сербским школам автономічним і церковним уживати кирилиці при переписці зі всіма властями під загрозою замкнєня школи.

Виправа бальоном до пізн. бігуна. З Берліна доносять, що на весні вирушить зі Шпіцбергену виправа на бальоні Цепеліна до північного бігуна.

Оповідістки.

Із стрийської вистави. Оціночна комісія хліборобської вистави в Стрию для рільництва, садівництва, огородництва і хову дробу призначала виставцям 34 золотих медалів, 7 срібних медалів, 8 бронзових медалів, 27 дипломів заслуги, 14 похвальних листів і 2 листи призначення: Золоту медаль одержали: о. Іван Негребецький з Ясениці сільної за збірку насіннєв збіж і пашних трав, Секція економічна „Просвіти“ в Дрогобици за збірку рілних насіннєв для поглядової науки з листом призначення; Інокентій Захарів з Дубів за збірку збіж, бульб і уживаних способів щіплення, о. Макар Каровець ігумен оо. Василіян в Улашківцях за збірку пшениць, вівсєв, кукурудзи і гороху; Гринько Тершаковець з Комарна за овес; Михайло Луцкій з Луки за жито, пшеницю, овес і ячмін; о. Юліан Дуткевич з Дубя за збірку овочів; Осина Фадєвичина зі Стрилик нових за збірку окопових рослин; Йосиф Рибачевський з Ляшок Гостинних, за збірку овочів; о. Никола Бачинський з Милова за овес американський і за збірку овочів; Йосиф Кучика з Стрия за збірку овочів; Філія „Просвіти“ в Золочеві за збірку 29 відмін овочів з окремих призначенням; Йосиф Петрушевич з Новиці за збірку овочів, з дипломом заслуги; Михайлина Луцка з Луки за збірку городнини; Іван Мандюк з Олеська за збірку овочів; Іван Гавран з Заводова за расу крілики; Анна Грабівська в Стрию за збірку овочів; Тов. „Просвіта“ у Львові за літературу хліборобську, окремо за видавництво „Вісницький Господар“ та за картограми розвою читалень, зросту членів і в давництє та за пляни досвідних піль; Кость Паньківський у Львові за видавництво економічної літератури; др. Лев Когут в Чернівцях за видає економічної літератури; Редакция „Господаря“ в Перемишлі за видавництво в узглядненю 12 літнього труда редактора і видавця; Редакция економічного господарского видавництва „Економіст“ у Львові за видавництво; Союз хліборобских спілок на Буковині „Селянська каса“ в Чернівцях за економічний видавництво; Філія Тов. „Сільского Господаря“ в Олеську за пляни садівничих шкєлок; „Крас-

вий Союз Ревізийний“ і союзні стоваришеня за карту розміщеня союзних стоваришенєв, за картограми і статистичні табелі; „Красвий Союз кредитовий“ за видавництво статутів і друків для стоваришенєв заробкових і господарских; товариство взаїмн. обезп. „Дністер“ у Львові за картограми; „Спілка для господарства і торговли“ в Перемишлі за збірку штучних навозів і за переродженє; Філія „Просвіти“ в Заліщиках з золоті віандоти; о. Юліан Гумецький з Любелі за рибне господарство і досєвіди з ними; молочарська спілка Бережницьї шляхоцькій за гуси, качки і кури; Іван Бородиевич в Денисові за пляхотні крілики; Крилякарська спілка в Денисові за сріблесті крілики; Ольга Сілівська з Раженева за качки і кури „мінорка“; о. Іван Головікевич з Тейсарова за курки „віандоти“; Павло Кирчів з Курвик за попелаті івдики з окремим призначенням; о. Данило Бодревич з Порохника за ендемські гуси і пекивські качки; др. Юркевич і Осип Магомет в Кривого п. Копнин, кївської губернії на Україні, за щєпи і збірку расових овочів з окремих призначенням за те, що розводять благородні щєпи між селянством на Україні; Осєп Левицький з Стрия за три роди голубів.

Надіслане.

(На сю рубрику редакція не відповідає).

ОКУЛІСТ

Др. Ярослав Трушкевич

ордує від 1. листопада 1909 в СТАНИСЛАВОВІ, ул. Собіского 20.

Телеграми

в дня 8. грудня.

Сєрасво. Міска рада ухвалила зятягнути 4 мільонів корон позички на міскі инвестиції.

Відєнь. Вчерашня нарада предсідників чєских і нїмецьких клубів розбила ся. Нїмці хотіли вести наради лише над програмою парламентарної роботи, а Чєхи і Словінці жадали обновы кабінету. Продовженє нарад відложено на четвер, але ніхто не вірять в успіх наради.

Бюро учительське і службове

Марії Немчиновскої, Львів, площа Академічна 3.

Юлій Майнль

Львів

ул. Академічна 2 а

КАВА

ГЕРБАТА

КАКАО

ЧОКОЛЯДА

1 0 (2 7)

Біда з лихим жолудком

а сталі наслідки того є: брак апетиту, біль жолудка, млоєнє, забурєня при травленю, біль голови і т. д. На то певно помагають

КАЙЗЕРА

МЯТОВІ ЦУКОРКИ

випробовані лікарями!

Ділають оживляючо, причиняють ся до травлення і до скріплення жолудка.

Пакет 20 і 40 сотиків.

Можна набути у всіх аптиках.

91(11-12)

Образи Шевченка, Хмельницького, Котляревского, Лисенка від 6—200 К. Фігурки з гіпси а 80 с і 120 К. Краватки, гєрдани, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацькі, альбоми, перфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці ріжного рода поручають. — Склады „Сокільского Базару“ у Львові, Стрию і Станіславові.

Важне для Селян!

Від 500 до 1500 К машина до виробу цементового промислу. Одна машина виробляє дві дахівки на раз, денно 500 штук. Цєгол 1500 до 3000 штук денно. На складі:

Дім комісово тоговельний

І. Зубика

18(12-?) Львів, ул. Млиарська ч. 2.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

Table with 6 columns: Direction (До Львова/Зі Львова), Station, and Time (рано, перед пол., по пол., вечер, вночі). It lists train schedules between Lviv and various stations like Krakow, Ternopol, and Chernivce.

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — А) Лише в неділі і свята від 10/8 до 18/9. — Б) Лише в неділі і свята від 1/6 до 31/8. — В) В неділі і свята а від 1/6 до 30/8 щодень. — Г) Щоденно від 1/7 до 21/8. — З) Лише в неділі.

